

Πέρα από τη μίμηση των αρχαίων

Ο Ιρλανδός Michael Longley δίνει το ποιητικό του σχέδιο με τα ομηρικά έπη

ΠΟΙΗΣΗ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ

Michael Longley: «Το χταπόδι του Ομήρου και άλλα ποιήματα». Εισαγωγή - μετάφραση: Χάρης Βλαβιανός. Δίγλωσση έκδοση «Πατάκι», σελ. 133.

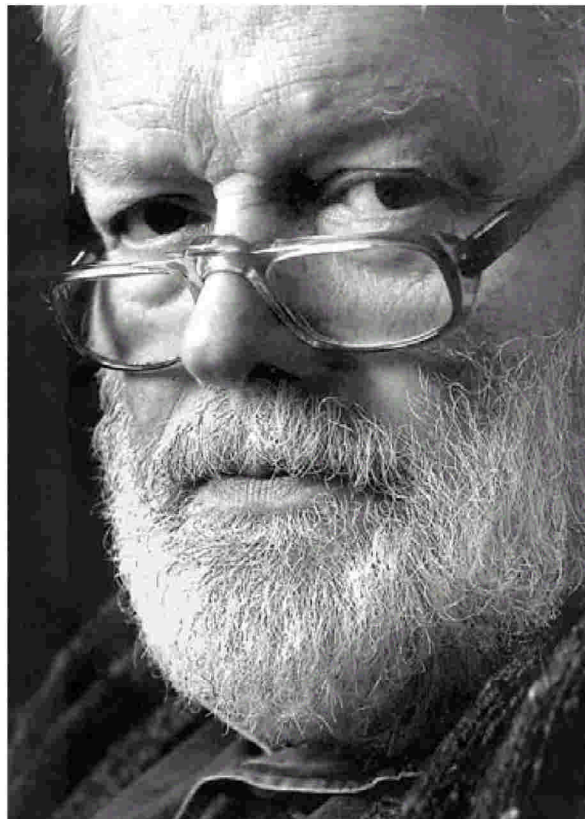
Ο Michael Longley μαζί με τον ιδιαίτερα γνωστό στο ελληνικό κοινό νομπέλιστα Seamus Heaney και τον Derek Mahon στελεχώνει την τριάδα της πρωτοπορίας της ιρλανδικής ποίησης των ημερών μας. Σύμφωνα μάλιστα με το πρόταγμα του Γέιτς «Μάθε την τέχνη σου, Ιρλανδέ ποιητή / Τραγουδίση ό,τι καλώς έχει φτιαχτεί», προώθησε και εξακολουθεί να προω-

«Πρόκειται για ένα είδος συμμετοχικής ποίησης, όπου το διστορικό εγώ συνδιαλέγεται ήρεμα με το πολυσήμαντο ή μη παρόν».

θεί το ευρύτερο ποιητικό του σχέδιο στη βάση μιας άκρως εμπειριστατωμένης μελέτης του μείζονος λογοτεχνικού ευρωπαϊκού καταπιστεύματος και όχι μόνον. Παραμένοντας ταυτόχρονα γειωμένος στην πραγματικότητα των τότε ταραγμένων πότε άχαρων αυτών καιρών, ο λόγος απομονώνει την ουσιαστική συγκυρία, διαχειριζόμενος με σύνεση και λεπτότητα τα επιμέρους κρίσιμα εννοιολογικά στοιχεία. Μεγάλη σημασία αποδίδεται στην αφομοίωση των ομηρικών επών, τα οποία τεχνικώς εγκαθίστανται ως σταθερά σημεία αναφορών και αυτοαναφορών μέσα στο ειδικότερο κλίμα της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, διαμορφώνοντας, μεταξύ άλλων, ποιητικά ήθη, σημασιολογικές ανακατατάξεις και βεβαίως αντιστικτικά ολοκληρώματα υψηλής αισθητικής απόδοσης.

Ποιητικό εύρημα

Εστω εξ όνουχο το εξής απόσπασμα από την εισαγωγική «Κίρκη»: «Οι κραυγές των ναυαγών τρυπώνουν στο μυαλό μου. / Τις πιο άγριες νύχτες, όταν ο διαμελιζόμενος

Ο Ιρλανδός ποιητής Michael Longley, που γεννήθηκε στο Μπέλφαστ το 1939.

ουρανός εμπιστεύεται / Το πρόσωπό του στο ραγισμένο κάτοπτρο της θάλασσας, το κρεβάτι μου / Που το καλεί η σελήνη και οι εκπαιδευμένες της παλίρροιας / Περνώντας από παροξυσμούς, από εφιάλτες και ωκεανούς / Με κρατάει στην επιφάνεια. Τα ρηχά είναι ο μαγικός μου τόπος / Η βολική μου εγγύηση – από αυτή την άποψη / Και ο ήλιος ακόμη δεν μπορεί να με διορθώσει. (...) Και... χωρίς να μετρώ κανέναν άντρα ανάμεσα στις απώλειές μου, / Εχω φτιάξει από τα χέρια και τους μπρούς μου τελευταία κατοικία / Για τους χαμένους και τους ναυαγισμένους – / Επεκτείνω τη θάλασσα, τα ιδιώματά της». Το ποιητικό εύρημα εν ολίγοις δεν είναι βεβιασμένο, ούτε επιδερμικό. Το δε κάτοπτρο του ποιήματος είναι τόσο καλά επεξεργασμένο ώστε μπορεί να απορροφά και να επεξεργάζεται κατα-

λώς όλες τις μυθολογικές - ιστορικές - ατομικές κλίμακες, χωρίς να αλλοτριώνει τα είδωλα ή να καταστρέφει τα ινδάλματα του πολυπειρου ποιητή. Οσο για την περιώνυμη σύγκρουση των ενδοψυχικών δυνάμεων, θα έλεγα ότι τελείται συνοπτικά και συναινετικά, αφήνοντας ικανό αναστοχαστικό πεδίο για τα παραπάνω στον υποψιασμένο δέκτη του.

Πρόκειται, δηλαδή, για ένα είδος συμμετοχικής θα έλεγα ποίησης, όπου το διστορικό εγώ συνδιαλέγεται ήρεμα με το πολυσήμαντο ή μη παρόν.

Στον βαθμό που η οραματική πραγματικότητα μας καλεί διαρκώς να τη σπουδάσουμε κατανακτικά, να τη διερμηνεύσουμε παντί τρόπο, να την κατοικήσουμε εν τέλει, η συγκεκριμένη δημιουργική γραφή του επαρκέστατου Michael

Longley ορθοτομεί από την πλευρά της την απώτερη ποιητική αλήθεια. Η στρατηγική αυτή έχοντας ως οριακό στόχο την ισορροπία ή και τον ανέκκλητο εφθουχασμό των ποιητικών στοιχείων εντός μας, όπως θα ενέκρινε φερ' ειπείν ένας Χάιντεγκερ, αποδίδει καρπούς στο σύνολο της πορείας της: το αποτέλεσμα συνιστά αποκορύφωμα συγκεκριμένων του φαντασιακού χθες και του δεδομένου, πνιγρού, εφιαλτικού ή και θεθνεώτος ήδη «παρόντος». Η ρηματική αλχημεία δεν θέλει να αποκρύψει ούτε τα γόνημα χρόνια των πολλαπλών δοκιμών της, ούτε τις υφολογικές ανακατατάξεις που προηγήθηκαν. Το ποίημα που έδωσε τον τίτλο του στο βιβλίο, είναι χαρακτηριστικό του συνόλου των ωσιώσεων, οι οποίες εξαντλητικά προηγήθηκαν. Παραθέτω για τις ανάγκες της εποπτικής στιγμής: «Ο ποιητής (άντρας; γυναίκα;) μπορεί να 'ναι νεκρός και να 'χει αποδημήσει / Αλλά η ποίησή του μοιάζει με το χταπόδι του Ομήρου / Που το τράβηξαν απ' το θαλάμι του: οι βεντούζες / Γεμάτες μικρές πέτρες, με τη διαφορά ότι οι πέτρες / Είναι λίθοι πολύτιμοι ή ημιπολύτιμοι».

Επιτυχής μετάφραση

Η αέναη τριβή των χωροχρόνων παρόντος - παρελθόντος εκλύει, μεταξύ άλλων, πρωτογενείς, συνθηθέστατα ρηξικέλευθες αντιλήψεις περί του κοσμοειδώλου εν γένει. Ο,τι έκανε δηλαδή τον Φρόνιτ να υπογραμμίσει: «οι ποιητές και οι μυθιστοριογράφοι είναι πολύτιμοι σύμμαχοι – οφείλουμε να εκτιμάμε τη μαρτυρία τους πάρα πολύ, γιατί επιστάνται πολλών τινών, τα οποία η δική μας σχολική σοφία δεν θα μπορούσε ακόμα να ονειρευτεί. Είναι διδάσκαλοι σε ό,τι αφορά τη γνώση της ψυχής σε μας τους κοινούς ανθρώπους, διότι αντλούν από πηγές, τις οποίες δεν έχουμε εισέτι καταστήσει προσιτές στην επιστήμη». Σ' αυτούς ακριβώς τους ποιητές - διδασκάλους ανήκει ο αναμφισβήτητος και ο Michael Longley, τους επίλεκτους στίχους του οποίου τόσο αποτελεσματικά μετέφερε στη γλώσσα μας ο μεταφραστής. Τα ελληνικά ηχούν απέρριπτα, σφαιρικά θα έλεγα, μεταφέροντας ακέραιο όχι μόνο το νόημα, αλλά και τη μουσική του πρωτοτύπου.